

Expunere de motive

„Nouă, celor care acceptăm Evanghelia lui Hristos, ne revine datoria de a ridica întotdeauna vocea împotriva oricărei forme de opresiune, sărăcie și foame, de a acționa în favoarea celor care se confruntă cu lipsuri și de a contribui la realizarea unei ordini sociale drepte în Europa și în orice parte a lumii.”(Márton Áron)

În secolul al XX-lea, când lanțul tragediilor istorice a pus la grea încercare nobilul ideal al iubirii față de aproape, episcopul romano-catolic Márton Áron a devenit un exemplu de viață trăită după porunca supremă a lui Dumnezeu. În ciuda opresiunii, a închisorii, a domiciliului forțat, a interdicțiilor și a piedicilor de tot felul, prin atitudinea sa a reușit să se ridice deasupra regimurilor politice și ideologiilor vremelnice, să transforme experiențele, trăirile și greutățile din viața sa în iubire creștină.

Márton Áron a fost episcop romano-catolic de Alba Iulia timp de 41 de ani, între anii 1939 și 1980, iar viața pe care a urmat-o, astfel cum reiese atât din mărturiile contemporanilor, cât și din studiile istoricilor, a fost o viață de sfânt, trăită în integritate morală, exemplară, fiind recunoscut ca personalitate de prim rang nu doar a creștinismului, a catolicismului din România, ci a întregului spațiu al Europei Centrale.

S-a născut în localitatea Sândominic în anul 1896 (deci acum 130 de ani) și a studiat la Șumuleu, Miercurea-Ciuc, pregătindu-se să devină preot catolic. La vârsta de doar optsprezece ani, s-a confruntat cu prima mare încercare a vieții sale: izbucnirea Primului Război Mondial, conflict pe care – după propria mărturisire – l-a perceput ca pe o forță nimicitoare care „a transformat Europa într-o imensă casă mortuară.”

După încheierea conflagrației, profund afectat de experiențele de pe front și lipsit de speranță, asemeni întregii generații pierdute prinse în malaxorul ”marelui război”, a căutat pe meleagurile natale regăsirea echilibrului sufletească. Puterea de a se ridica din nou a găsit-o în credință: „legându-mi sufletul șovăielnic de o credință minunată și puternică, m-am umplut de bucuria vieții scăpate din primejdia morții și de dorința arzătoare după o viață mai frumoasă.”

Experiența războiului i-a revelat misiunea vieții: de a alina suferința celor din jur și, prin puterea Evangheliei lui Hristos, de a contribui la apropierea și împăcarea între popoare, religii și sisteme de idei.

În perioada 1920-1924 a studiat la Institutul Teologic Romano-Catolic din Alba Iulia. În scurt timp s-a impus în fața colegilor și profesorilor ca „o speranță a diocesei”, fiind hirotonit ca preot în anul 1924. Slujind ca preot și profesor de religie în Gheorgheni, Târgu Mureș, Sibiu și Cluj, a desfășurat o intensă activitate de evanghelizare și formare spirituală, menită să îi ajute pe tinerii care „au pășit în lume, cu ochii abia deschiși, în anii sângeroși ai războiului” să-și regăsească speranța și să întrezărească un viitor.

În calitate de îndrumător spiritual și intelectual al elevilor și școlilor catolice, de mentor al studenților Universității din Cluj, de fondator și redactor al revistei pedagogice *Erdélyi Iskola* (Școala din Transilvania) lansată în 1932, și de director al Ligii Populare Romano-Catolice din

Transilvania, Márton Áron și-a extins programul pedagogic atât asupra copiilor, cât și asupra tinerilor adulți.

A insistat cu fermitate asupra necesității ca Biserica să își asume responsabilități sociale, a găsit numeroase posibilități concrete de acțiune. A ales drumul „*iubirii active*” și i-a încurajat pe contemporanii săi să-l urmeze.

La nici patruzeci de ani a fost numit paroh al parohiei Sfântul Mihail din Cluj, unde, printr-o conducere fermă și hotărâtă, prin cunoașterea profundă a oamenilor și printr-o solidă capacitate de colaborare și de rezolvare a problemelor, a reușit să înlăture criza financiară gravă care amenința întreaga bază materială a parohiei.

În ajunul Crăciunului din iarna anului 1938, Papa Pius al XI-lea l-a numit pe Márton Áron *preotul autentic și iubit, episcop al Diecezei Romano-Catolice de Alba Iulia*. Consacrarea episcopală a avut loc la 12 februarie 1939, în Biserica Sf. Mihail din Cluj Napoca, în cadrul unei ceremonii/slujbe oficiate de arhiepiscopul Andrea Cassulo, nunțiu apostolic în România.

Și-a început episcopatul într-o lume ce se pregătea de război. Discursul rostit în noiembrie 1939 poate fi considerat unul dintre primele apeluri împotriva războiului ale epocii. În predicile și cuvântările sale, sublinia adesea că Transilvania este un ținut bogat în culturi și tradiții, ai cărui locuitori „*vorbesc trei limbi și se închină în șapte rituri*”, iar Evanghelia lui Hristos reprezintă pentru ei o cale de apropiere.

În momentul în care Transilvania a fost împărțită între România și Ungaria în 1940, Márton Áron a decis să rămână în România, la Alba Iulia. Solidar cu suferința oamenilor simpli loviți de război, le-a fost alături și, ori de câte ori a putut, i-a sprijinit. Suferința transilvănenilor – români și maghiari deopotrivă – a sintetizat-o astfel: „*acolo unde interesul național, printr-o exagerare unilaterală și lipsită de toleranță, este ridicat deasupra oricărui alt interes și această concepție pătrunde în suflete, pentru omul aflat în minoritate nu mai este posibilă o viață demnă de un om liber.*”

La 18 mai 1944, în perioada în care autoritățile maghiare concentrau populația evreiască în vederea deportării, cu ocazia hirotonirii unor preoți în biserica Sfântul Mihail din Cluj, episcopul a susținut cauza evreilor și a chemat credincioșii catolici la solidaritate cu cei persecutați. Rabinul-șef al Clujului, Moshe Carmilly-Weinberger, a apreciat public curajul episcopului Márton Áron de a se susține cu temeritate salvarea celor pe care îi așteptau porțile lagărelor de exterminare. „*În acele vremuri tragice – scria Weinberger – s-a reliefat și măreția umană a episcopului Márton Áron, singurul episcop maghiar în Transilvania care a dat glas și a rugat, a somat societatea maghiară să ajute evreimea din ghetouri și aflată în fața deportării*”. Consecința acestei atitudini demne, de maximă umanitate, exprimate public în mod repetat, a fost expulzarea din Cluj a episcopului la ordinul autorităților maghiare din acele vremuri.

În semn de recunoaștere pentru eforturile depuse în salvarea evreilor transilvăneni, pentru curajul și solidaritatea sa umană, în anul 1999, statul Israel, prin intermediul Institutului Yad Vashem l-a declarat, post-mortem, *Drept între popoare*.

După cel de-al Doilea Război Mondial, episcopul Márton Áron a luptat contra nedreptăților regimului comunist. A purtat negocieri dificile cu autoritățile comuniste în privința drepturilor Bisericii, tot mai încorsetată de reguli și interdicții. În scrisori pastorale și predici a

vorbit despre condițiile unei adevărate democrații, despre dreptatea socială autentică și despre datoria solidarității cu cei persecutați.

Pentru fidelitatea sa față de credință, biserică, pentru curajul său și pentru sprijinul deschis acordat bisericilor interzise, a fost arestat în iunie 1949 pe baza unor acuzații false, și, în urma unui proces înscenat, a fost condamnat la muncă silnică pe viață. **Chiar și în închisoare – pe care el o numea „școala iubirii lui Dumnezeu” – a mărturisit neclintit supremația legilor divine și a urmat porunca iubirii.**

Deși nu a acceptat niciun fel de compromis, pedeapsa i-a fost suspendată în 1955. Cum clerul și mulțimile de credincioși au continuat să rămână neclintite în atașamentul lor față de episcopul înțemnițat, regimul a considerat că este mai avantajos să adopte o aparentă atitudine de împăcare. După eliberare, episcopul a predicat iertarea chiar și față de cei care îl persecutaseră, a organizat misiuni și a vizitat întreaga dieceză.

Într-un sistem politic care promova ateismul prin toate mijloacele, el nu a putut evita noi represalii: timp de zece ani, între 1957 și 1967, i s-a stabilit domiciliu obligatoriu la Alba Iulia, cu interdicția de a părăsi incinta episcopiei. În tot acest timp, Securitatea l-a supravegheat strict, utilizând întregul său arsenal represiv: interceptări, informatori plătiți, controlul corespondenței, intimidarea și hărțuirea colaboratorilor și vizitatorilor. Documentația întocmită de serviciile secrete în legătură cu el, astăzi accesibilă cercetării, însumează aproximativ 80.000 de file.

În anul 1967, cu ocazia sărbătoririi a 450 de ani de la întemeierea Mănăstirii de la Curtea de Argeș, Patriarhul Iustinian i-a invitat pe Franz König, cardinalul romano-catolic al Vienei, și pe Márton Áron. În urma acestei întâlniri trilaterale, episcopului i-au fost ridicate interdicțiile, recâștigându-și dreptul de a se deplasa liber prin țară, iar în anul 1968 Înalta Curte de Casație și Justiție a desființat sentința prin care fusese condamnat.

După eliberare, Márton Áron și-a reluat vizitațiile canonice și a efectuat trei călătorii la Roma, prezentându-i papei Paul al VI-lea realitățile vieții religioase în România. În predicile sale a vorbit despre creștinism ca despre o mărturie personală și despre slujirea fără compromis a demnității umane, oferind, pe baza învățăturii creștine, repere pentru dificultățile și problemele omului modern.

„Creștinul care nu știe să trăiască în pace cu aproapele său face din religie un obiect de batjocură. În schimb, dacă este drept, iubitor de pace, bun la inimă, altruist, cinstit și este capabil să se sacrifice pentru aproapele său, nu numai că își câștigă respectul, ci săvârșește și o adevărată muncă apostolică în mijlocul oamenilor.” (Márton Áron)

Personalitatea și credința sa, manifestate constant chiar și în timpul detenției, ajungea la oameni străbătând pereții închisorii și generând o veritabilă mișcare de rezistență spirituală în rândul preoților, enoriașilor, fiind un exemplu rar nu doar în România ci și în Europa Centrală și de Est.

Biografia lui Márton Áron relevă că providența i-a călăuzit pașii spre o misiune modestă prin formele ei de slujire, dar totodată îndrăzneată și înaltă prin impactul ei. El se prezenta cu aceeași naturalețe ca lucrător al ogorului alături de părinții săi, ca profesor, preot sau episcop. Permitea și curajul cu care și-a asumat fiecare ipostază au rămas în memoria colectivă și au indus generațiilor care i-au urmat sentimentul că misiunea sa nu s-a încheiat odată cu sfârșitul vieții lui pământești. Deviza blazonului său episcopal, provenită de la Sfântul Martin de

Tours: *Non recuso laborem*, poate fi redată astfel: „Doamne, dacă poporul tău are nevoie de mine, nu mă pot sustrage de la muncă.”

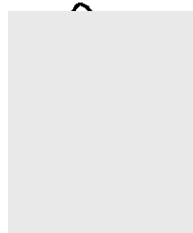
Bătrânețea i-a fost însoțită de o boală grea și mari suferințe. S-a stins din viață la 29 septembrie 1980. Papa Ioan Paul al II-lea l-a omagiat prin cuvintele: „*Amintirea lui va rămâne binecuvântată pentru pietatea sa exemplară, zelul său apostolic și profunda, statornică sa unire cu Scaunul lui Petru.*”

Meritele dobândite ca preot și înalt prelat, curajul și devotamentul cu care și-a slujit Biserica și poporul, asumându-și suferințe și privare de libertate, umanitatea arătată semenilor indiferent de confesiune, au condus la deschiderea procesului de beatificare a episcopului Márton Áron.

În data de 18 decembrie 2024, Papa Francisc a autorizat Congregația pentru Cauzele Sfinților să promulge decretul de recunoaștere a *virtuților eroice ale slujitorului lui Dumnezeu, Márton Áron*.

Având în vedere personalitatea, activitatea episcopului Márton Áron care a luptat pentru demnitatea umană împotriva tuturor formelor de dictatură, totalitarism și extremism, fie de dreapta, fie de stânga, și ținând seama de cele expuse mai sus, propunem instituirea anului 2026 ca „*Anul Episcop Márton Áron*”.

În numele inițiatorilor,



Szabó Östön dep. UBUR

Tabel cu inițiatorii Propunerii legislative pentru instituirea anului 2026

"Anul episcop Márton Áron"

Nr. crt.	Nume și prenume	Apartenența politică	Semnătură
1.	KELEMEN HUNOR	UDMR	
2.	Bona Botond	UDMR	
3.	TUDOS LORAND	UDMR	
4.	KONNOR AGOTA	UDMR	
5.	KOVACS METE	UDMR	
6.	MERZAR LORAND-BENI	UDMR	
7.	BIBI ROZALIA IBOLYA	UDMR	
8.	ANTAL TÓPÁNT	UDMR/PMR	
9.	CSEKE ATTILA	UDMR	
10.	KUCSAR KÁROLY	UDMR	
11.	KULCSÁR-TERTI TÓZSEF	UDMR	
12.	Bende Sándor	UDMR	
13.	Gál Károly	UDMR	
14.	Köncsei Csaba	UDMR	
15.	ZAHORANSZKI-BÉGINA-EVA	UDMR	
16.	BULAI IULIAN	USR	
17.	GIMA GEORGE	USR	
18.	Schmitt Immanuel	USR	
19.	Donel Feneclu	PMR	
20.	ROȘCA MIRCEA	PMR	

21.	Slăbuș G. gel	PNL
22.	SIGHITĂȚĂ ROBERT	PNL
23.	STĂGOESCU CĂZAR	USR
24.	Ghigiu Alexandru Mihai	PSD
25.	PUȘU V. STAVITZ	PSD
26.	ZBOROL DEAGOS	MINORITĂȚI
27.	PIRCEAK IULIUS	MINO.
28.	Merhe Adrian	ALIN
29.	POUCUR ANIANA	PSD
30.	HAGIU AUGUSTIN	PSD
31.	CRISTINA OGNEAN	MINO
32.	GHERA GIURECI-SLOBOAN	MIN.
33.	NACOV ȘTEFION	MIN.
34.	BOUDA ȘTEFAN	MIN
35.	STABO ȘTEFION	UDMR
36.	ȘTEFAN ȘTEFION	UDMR
37.	Neacșu Marian	PSD
38.	BLAGA VASILE	PNL
39.	MOS ARINA	PNL
40.	INTOPESCU NATALIA-ELENA	PSD
41.	Császár Károly - Zolt	UDMR
42.	Mihály Zoltán	UDMR
43.	CSEF EVA ANDREA	UDMR

44. MARKÓ ATTILA-GABOR UDMR

45. NAGY STABOLC UDMR

46. KANTOR BOGLÁRKA UDMR (

44.	SERES DÉNES	USMR	
45.	HÁJDU GÁBOR	USMR	
46.	TASVÁNY ISTVÁN SEJLÁRS	USMR	
47.	ZAKARIÁS ZOLTÁN	USMR	
48.	NOVÁK LEVENTE	RMA8/USMR	
49.	LÁSZLÓ HÉBER - 2005	USMR	
50.			
51.			
52.			
53.			
54.			
55.			
56.			
57.			
58.			
59.			
60.			
61.			
62.			
63.			
64.			
65.			
66.			
67.			